

हिमसंस्कृतवार्ताः

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-104

1

06.02.2024 मंगलवासरः वि.सं. २०८० माघकृष्ण एकादशी माघ २३ प्रविष्टांशः

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

विक्रमादित्यसिंहः-
भगवान् रामः सर्वेषां
एव, वयं
सनातनहिन्दवः,

भारतेन विजिता
टेस्ट क्रिकेट
श्रृंखलायाः द्वितीया
प्रतिस्पर्धा,

लङ्काकाण्डम्!
(द्विषष्टितमः सर्गः)
पुष्पकविमानेन
श्रीरामचन्द्रस्य
अयोध्यायात्रा,

प्रमुखाः वार्ताः

शंकरमहादेवन-जाकिरहुसैन
इत्यनयोः शक्ति इत्याख्येन
गीत-संगीत- समूहेन
ख्यातिलब्धः ग्रैमी
पुरस्कारः विजितः

प्रख्यातयोः भारतीय-संगीतज्ञयोः
शंकरमहादेवन-जाकिरहुसैन इत्यनयोः
शक्ति इत्याख्येन गीत-संगीत- समूहेन
ख्यातिलब्धः ग्रैमी पुरस्कारः विजितः। उभौ
कलाकारौ स्वीय-अद्यतनीयाय गीताय
'दिस मोमेन्ट' इत्यस्मै श्रेष्ठ-वैश्विक संगीत-
गीत-वर्गे पुरस्कारं विजितवन्तौ। 'दिस
मोमेन्ट' इति एतत् गीतं विगतवर्षे जूनमासे
प्रसारितम् आसीत्। एतस्मिन् गीते जॉन -
मैकलॉघलिन जाकिरहुसैन-
शंकरमहादेवन वी. सेल्वागणेश गणेश -
राजागोपालन इत्येतेषां अष्टगीतानि
समाविष्टानि सन्ति। अत्रान्तरे
जाकिरहुसैनेन बेलाफ्लेक-एडगर मेयर-
राकेशचौरासिया-इत्येतैस्सह
पश्तोभाषायां स्वीययोगदानाय श्रेष्ठ-
ग्लोबल-म्यूजिक-परफार्मेस वर्गेऽपि
ग्रैमीपुरस्कारः विजितः। प्रधानमन्त्रिणा
नरेन्द्रमोदिना च संगीतविशारदेभ्यः
श्रीमञ्जाकिरहुसैनाय, राकेशचौरासियाय,
शंकरमहादेवनाय, सेल्वागणेश-वी
इत्यस्मै, गणेशराजगोपालन इत्यस्मै च
वर्धापनानि सम्प्रेषितानि।

सुभाषितम्

चित्तोद्वेगं विधायपि
हरिर्यद्यत् करिष्यति।
तथैव तस्य लीलेति
मत्वा चिन्तां द्रुतं त्यजेत्॥

भावार्थ- चिन्ता और उद्वेग में संयम रख कर
और ऐसा मान कर कि श्रीहरि जो जो भी
करेंगे वह उनकी लीला मात्र है, चिन्ता को
शीघ्र त्याग दें।

प्रतीकसाठवे मुम्बई

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे
व्याकरणात्मक-अशुद्धिनां कृते
सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

आकाशवाणीवार्ताः

निर्वाचनसम्बद्धेषु
केषुचिदपि कार्येषु
बालानाम् उपयोगविषये
निर्वाचनायोगेन प्रदत्ताः
कठोर-दिङ्- निर्देशाः

निर्वाचनसम्बद्धेषु केषुचिदपि कार्येषु
बालानाम् उपयोगविषये निर्वाचनायोगेन
कठोर-दिङ्- निर्देशाः प्रसारिताः सन्ति।
आयोगेन उक्तं यत्, राजनैतिकदलेभ्यः
निर्देशो दत्तः यत् तानि
भित्तिफलकसंश्लेषणे, पुस्तिकाप्रसारे,
प्रचारसभायामुपस्थितिसहितं केनापि
रूपेण निर्वाचनप्रचारे बालकानां उपयोगः
न भवेदिति। आयोगेन बालानाम् उपयोगं
प्रति शून्यसहिष्णुतायाः दिनिर्देशाः
प्रसारिताः सन्ति। तत्र उक्तमस्ति यत्,
राजनैतिकनेतारः अभ्यर्थिनश्च बालकं
बाहुयुग्मे धारयितुं, बालकं वाहनेन वोढुम्
वा सभासु च कथमपि प्रचारकार्यक्रमेषु
बालानां उपयोगः न कुर्वन्विति। परम्
राजनैतिकनेतुः समीपे स्वमातापित्रा सह
बालस्य उपस्थितिः, यस्मिन् कस्मिन्पि
निर्वाचनप्रचारकार्यक्रमे निर्दुष्टेति प्रोक्तम्,
आयोगेन सर्वेभ्यः राजनैतिकदलेभ्यः
अभ्यर्थिभ्यश्च बालश्रमस्य (निषेध-
विनियमन) अधिनियमस्य दृढतया
अनुपालनं सुनिश्चितं कर्तुमाह। तत्रोक्तं
यत्, तेषां अधिकारक्षेत्रे निर्वाचनयन्त्रैः
एतेषां प्रावधानानाम् उल्लङ्घनस्य
परिणामः कठोरः अनुशासनात्मक-
कार्याचरणाय च पर्याप्तं भविष्यतीति।

पाकिस्तानस्य वायव्यप्रान्ते
एकस्मिन् आक्रमणे
१० आरक्षिणः मृताः

पाकिस्ताने वायव्यप्रान्तस्य पुलिसस्थानके
गतप्रभातपूर्वं आतङ्कवादिनः आक्रमणे
न्यूनातिन्यूनं दशारक्षिणः मृताः षट् च
घातिताः। सप्ताहेऽस्मिन्
सामान्यनिर्वाचनात् पूर्वं हिंसायाः
वृद्धित्वात् घटनैषा अभवत्। उग्रवादिनः
स्नाइपर इत्यस्त्रेण पुलिस-स्थानके
आक्रमणं कृतवन्तः।

राज्यसभायाः संसदः संयुक्तोपवेशने राष्ट्रपतेः
धन्यवादप्रस्तावानन्तरं चर्चा पुनः समारब्धा

हिमसंस्कृतवार्ताः। राज्यसभायाः संसदः उभयोः
सदनयोः संयुक्तोपवेशने राष्ट्रपतेः अभिभाषणे
धन्यवादप्रस्तावानन्तरं चर्चा पुनः समारब्धा।
चर्चायां भागं गृह्णन् वी.जे.डी दलस्य प्रशान्तनन्दाः
उक्तवान् यत् प्रत्येकं जनः कोविड-नवदश-
महामार्याः सम्प्रत्यपि प्रभावितो वर्तते, संहैव
अग्रेसरणाय प्रयासमपि करोति। राष्ट्रपतिः
महामार्याः अस्याः अनन्तरं जातायाः प्रगतेः विषये
चर्चा विहितवती, तेनोक्तं यत् संरचनागता प्रगतिः
अपि संवर्धिताऽस्ति परञ्च न्यूनता अधुनापि अस्ति।
वाई. एस. आर. सी.पी. इत्यस्य दलस्य वी.
विजयसाई-रेड्डी प्रावोचत् यत् राष्ट्रपतेः अभिभाषणं
महत्वपूर्णम् आसीत्, यतोहि अनेन अभिभाषणेन
कांग्रेस दलीय शासने सञ्जातं कुशासनं
प्रकाशितमिति। प्रधानमन्त्री लोकसभायां
राष्ट्रपतिसम्बोधनमभिलक्ष्य धन्यवादप्रस्तावं
कृतवान्। संसदः द्वयोः सदनयोः राष्ट्रपतिद्रौपदी
मुर्मू इत्यस्याः सम्बोधनस्योपरि धन्यवादप्रस्तावे
लोकसभायां पुनः चर्चा आरब्धा। सायंकाले
प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी धन्यवादप्रस्तावमभिलक्ष्य
प्रतिक्रियां प्रददाति।

प्रौद्योगिक्या विवेकतया
उपयोगं कृत्वा शासनपद्धतिं
नागरिककेन्द्रितं पारदर्शिनं
च कुर्वन्तु-राष्ट्रपतिः

राष्ट्रपतिपदासीनया द्रौपदीमुर्मू इत्यनया
अधिकारिणः सम्बोधिताः यत् प्रौद्योगिक्या
विवेकतया उपयोगं कृत्वा शासन पद्धतिं नागरिक
केन्द्रितं पारदर्शिनं च कुर्वन्तु। राष्ट्रपतिना
राष्ट्रपतिभवेन भारतीय-नागरिकलेखा सेवायाः
भारतीय-रक्षा-लेखा-सेवायाः भारतीय- प्रैस्य-
दूरसञ्चारस्य वित्त-लेखा-सेवयोः च प्रशिक्षवः
अधिकारिणः सम्बोधयन्त्या वार्तेयं कथिताः।
राष्ट्रपतिना समुदीरितं यत् एते प्रशिक्षवः
अधिकारिणः एतस्मिन् समये सेवासु समाविष्टाः
अभवन् यदा देशः आङ्गकीय-परिवर्तनं द्रुतगत्या
अभिमुखी करोति। जनसामान्यस्य मध्ये
सेवादक्षतापि एतस्मिन्नेव समये समभिवर्धति।

सञ्जय जाजूः नवदिल्ल्यां
सूचना-प्रसारण-मन्त्रालयस्य
सचिवपदं गृहीतवान्

वरिष्ठः भारतीय-प्राशासनिक सेवाधिकारी सञ्जय
जाजूः नवदिल्ल्यां सूचना- प्रसारण-मन्त्रालयस्य
सचिवपदं गृहीतवान्। असौ अपूर्व चन्द्रा इत्यस्य
स्थाने पदभारं गृह्णाति, यो हि स्वास्थ्य-परिवार-
कल्याण-मन्त्रालयेऽपि सचिवपदे कार्यतो वर्तते।

प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी उक्तवान् यत् भारतस्य
अर्थजगति प्रगतिः द्रुतता-परिमाणश्च संसारेण
प्रशस्यते। चर्चायां भागं गृहीत्वा शिवसेनायाः श्रीरङ्ग-
अप्पा-बराने सर्वकारस्य अनेकासां उपलब्धीनाम्
उल्लेखं कृतवान्। लोकसभायां राज्यसभायाञ्च
आरक्षणसहितं महिलाकल्याणकारीणां
सर्वकारीययोजनानां सः प्रशंसाम् अकरोत्।
शिवसेनासांसदः प्रधानमन्त्री
नरेन्द्रमोदीशासनस्यविगतदशवर्षेषु जनधनयोजना,
आयुष्मानभारत, प्रधानमन्त्री-गरीब-कल्याण-अन्न-
योजना, किसानसम्माननिधिः इत्यादीनां
जनकल्याणकारीयोजनानां अपि उल्लेखं कृतवान्।

केषाञ्चन राज्यानां करविक्षेप-
विषये सर्वकारः किमपि कर्तुं
न प्रभवति-केन्द्रसर्वकारः

केन्द्रसर्वकारेण स्पष्टीकृतं यत् केषाञ्चन राज्यानां
करविक्षेप-विषये सर्वकारः किमपि कर्तुं न प्रभवति,
यतो हि एतत् सर्वथा वित्तायोगस्य अनुशंसायाः
आधारेण भवति। वित्तमन्त्री निर्मला-सीतारामणः
अवदत् यत् अस्मिन् विषये केन्द्रस्य न किमपि
अधिकारः अस्ति, न हि किमपि भूमिका भवति च।
कानिचन राज्यानि विरुध्य भेदभावः
राजनैतिकप्रेरितः अस्तीति काङ्ग्रेसनेतुः
अधीररञ्जनचौधरी इत्यस्य आरोपविषये सा
प्रश्नकाले लोकसभायां पूरकप्रश्नानां उत्तरं ददाति
स्म। चौधरिणा आरोपः कृतः यत् कर्णाटक-सहित
अन्येषु भाजपेतर-दल-शासित- राज्येषु कर-
हस्तांतरणेषु न्यूनतां कृत्वा केन्द्रसर्वकारेण अन्यायः
कृतः इति। श्रीमती सीतारामणः
करहस्तांतरणव्यवस्था सम्यक् कार्यं करोतीति
उक्तवती। वित्तायोगस्य अनुशंसासु हस्तक्षेपः
अनैतिक व्यवहारः अस्तीति सा अवदत्। श्रीमती
सीतारामणः अवदत् यत् आयोगः विभिन्नैः
हितधारकैः सह परामर्शं कृत्वा स्वकीयाम् अनुशंसां
करोति। सा अवदत् यत् वस्तु-सेवाकरः-इत्युक्ते
जीएसटी इति विशेषतः राज्यस्य वस्तु-सेवाकरः-
इत्युक्ते- एसजीएसटी राज्येभ्यः शतप्रतिशतम्
स्थानान्तरितं भवति। यत्र एकीकृतवस्तूनाम्
सेवाकरः- आईजीएसटी इत्यस्य संग्रहणं भवति,
यतोहि अस्मिन् विशालः अन्ताराज्यीय-
धनहस्तांतरणं भवतीति सा प्रावोचत्।

हिमाचलवार्ता - शिमलाविमान स्थानकात् वायुसेवा स्थगिता

हिमसंस्कृतवार्ता-शिमला।

निरन्तरवृष्ट्या, नीहारस्य च कारणात् शिमला-नगरस्य जुबड़हट्टी-विमानस्थानकात् गत-एकसप्ताहात् विमानसेवा: निरुद्धा: सन्ति । वातावरणस्य स्थितिं पूर्वानुमानं च विचार्य एलायन्सएयर इत्यनेन सम्प्रति २०२४ तमस्य वर्षस्य फेब्रुवरी-मासस्य ७ दिनाङ्कपर्यन्तं स्वसेवा: निरस्ता: कृता: । अस्य कारणात् शिमलातः दिल्ली-धर्मशाला-नगरं यावत् शिमलातः अमृतसर-कुल्लू-नगरं च सम्प्रति विमानसेवा न प्राप्यते । एलायन्सएयर इत्यत्र अस्य अवधे: ऑनलाइन बुकिंग् अपि निरुद्धम् अस्ति। ०७ फेब्रुवरी दिनाङ्के वातावरणस्य आकलनं कृत्वा ८ तः १० फेब्रुवरीपर्यन्तं समयनिर्धारणं भविष्यति। शिमलाविमानस्थानकात् प्राप्तसूचनानुसारं फेब्रुवरी-मासस्य प्रथमदिनात् आरभ्य दिल्ली-अमृतसर-नगरयोः विमानयानं न आगतम्। दिल्लीतः विमानस्य प्रस्थानसमयः प्रातः ७:१० वादने भवति, परन्तु शिशिरे प्रातः ८:०० वादनात् पूर्वं विमानं न प्राप्यते । अस्य कारणात् धर्मशालायाः गमनम् आगमनं च विलम्बं प्राप्नोति स्म । अमृतसरतः शिमलापर्यन्तं विमानयानम् अपि नीहारकारणात् समये न आसीत् । एतस्मिन् समये पश्चिमविकारस्य सक्रियीकरणस्य कारणात् वर्षा, हिमपातः च आरब्धः । अस्य फलस्वरूपं समतलक्षेत्रेषु नीहारः अभवत् । शिमलाविमानस्थानकं लघुदूर्धत्वात् विमानपट्टिकायां जलसञ्चयेऽपि विमानयानानि परिहृतानि भवन्ति । एतदेव कारणं यत् फेब्रुवरी-मासस्य प्रथमदिनात् आरभ्य विमानयानं न आगतम् अधुना फेब्रुवरी-मासस्य ७ दिनाङ्कपर्यन्तं विमानयानं निरस्तीकृतम् अस्ति। प्रतिकूलवातावरणे कुल्लूनगरस्य भुन्तरविमानस्थानके विमानयानानि अपि प्रभाविताः सन्ति । यत्र धर्मशाला-नगरस्य गगल-विमानस्थानकस्य किञ्चित् बृहत्तरत्वात्, मुक्त-उपत्यकायाः च कारणात् अत्र प्रतिकूलवातावरणस्य प्रभावः शिमला-भुन्तर-नगरयोः अपेक्षया न्यूनः भवति।

झारखण्डराज्ये चम्पईसोरेन सर्वकारेण विधानसभायां विश्वासमतं सम्प्राप्तम्

झारखण्डराज्ये चम्पई सोरेनस्य नेतृत्वयुतेन जे-एम-एम-कांग्रेस-इत्यनयोः गठबंधन-सर्वकारेण विधानसभायां विश्वासमतम् संप्राप्तम्। शासनाख्ये गठबंधनेन एकाशीति-सदस्ययुते सदने एकं मनोनीतं सदस्यं समेत्य सप्तचत्वारिंशत्-मतानि प्राप्तानि। विपक्षि-दलस्य एन.डी.ए. इत्यस्य गठबंधनेन केवलं नवविंशतिः मतानि एव सम्प्राप्तानि ।

हिमाचले भवननिर्माणस्य दृढनियमाः, फरवरीमासे अन्ते कार्यान्विताः भविष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। हिमाचलप्रदेशे भवननिर्माणे कठोरता स्थापिता। नलिकाभ्यः, उपनदेभ्यः च समुचितं दूरं स्थापयितुं भवननिर्माणस्य नियमाः सर्वकारेण निर्धारिताः सन्ति। नियमेषु अपि एकं प्रावधानम् अस्ति यत् राजस्व- अभिलेखेषु नदी-नालिकानाम् उल्लेखः नास्ति चेदपि नालीतः पञ्चमीटर, उपनदेभ्यः ७ मीटर दूरं च त्यक्त्वा भवनानि निर्मातव्यानि भविष्यन्ति हिमाचले प्राकृतिकविपदः कारणात् भवनानां महती क्षतिः अभवत्। नालिकानाम्, उपनदानां च तटे भवनानि क्षतिग्रस्तानि अभवन्। सर्वकारेण कोटिरूपकाणां क्षतिपूर्तिः दातव्या आसीत्। पूर्वं हिमाचलप्रदेशे नालिकाभ्यः त्रिमीटर दूरे, उपनदेभ्यः च पञ्चमीटर दूरे भवननिर्माणस्य प्रावधानम् आसीत्।

यत्र यदि राजस्व- अभिलेखेषु नाली-उपनदयोः उल्लेखः नास्ति तर्हि चत्वारविश्व-भूखण्डस्य अग्रे द्वौ मीटरविघ्नं त्यक्तव्यम् आसीत् कुल्लू, मनाली, चम्बा, मण्डी इत्यत्र गृहाणां क्षतिः अभवत् इति सर्वकारस्य समीपं नीतम् अस्ति। तत्र नालिकाभ्यः, उपनदेभ्यः च सम्यक् दूरं न स्थापितं आसीत्। परन्तु सम्प्रति राज्यसर्वकारेण नियमानाम् कार्यान्वयनार्थं जनानां आक्षेपाः परामर्शाः च याचिताः। फरवरीमासस्य अन्ते सर्वकारः एतान् नियमान् कार्यान्वयिष्यति।

विक्रमादित्यसिंहः-

भगवान् रामः सर्वेषां एव,

वयं सनातनहिन्दवः,

धार्मिकप्रमाणपत्रस्य

आवश्यकता नास्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला।

लोकनिर्माण- नगरविकासमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् सः सनातनः हिन्दू अस्ति, तस्मै कस्यचित् धार्मिकप्रमाणपत्रस्य आवश्यकता नास्ति। भगवान् रामः न केवलं भाजपाजनैः अपितु अस्माभिः सर्वैः अपि पूज्यते, परन्तु वयं भगवतः रामस्य विषये राजनीतिं न कुर्मः। सः अवदत् यत् स्व. वीरभद्रसिंहः राज्ये धर्मान्तरणविरोधी विधेयकम् आनीतवान् आसीत्। तदा

हिमाचलराज्यं देशस्य प्रथमं राज्यम् अस्मिन् मार्गसुधारस्य, उन्नयनस्य च कार्यं भविष्यति। सः अवदत् यत् गतवर्षे राज्ये या घोरदुःखदघटनायां जनान् संबलं दातुं सुक्खुसर्वकारेण स्वसम्पदां 4500 कोटिरूपकाणां संकुलं विमोचितम्। अस्मात् सराजविधानसभाक्षेत्रे अधिकतमा आश्रयराशिः वितरिता अस्ति। आपदराहतराशिः अपि मुख्यमन्त्रिणा जनानां संबलप्रदानार्थं बहुगुणा वर्धिता। इतरथा सांसदप्रतिभासिंह अवदत् यत् पूर्वमुख्यमन्त्री जयरामठाकुरस्य कार्यकाले सिराजविधानसभाक्षेत्रे स्थले कोऽपि कार्यम् न कृतम्। भवनानि विना किमपि औचित्यं निर्मितानि आसन्। एतानि भवनानि अधुना श्वेतगजाः एव तिष्ठन्ति। सः अवदत् यत् राज्यसर्वकारेण एकवर्षीयकार्यकाले ग्रामेषु विकासः नीतः। यस्य कारणात् प्रत्येकं खण्डं लाभं प्राप्नोति।

देवसंस्कृतेः प्रचारार्थं वीरभद्रसिंहः स्वसमये अनेकानि पदानि स्वीकृतवान्। देवी-देवतानां श्रद्धांजलि अर्पयितुं आरब्धवान् देव सदनानां निर्माणं च कृतवान्। सः अवदत् यत् राज्ये प्रधानमन्त्री ग्रामसङ्कयोजनायाः तृतीयचरणस्य २६०० कोटिरूपकाणि व्ययन्ते।

चतुर्भिः राष्ट्रियराजमार्गैः सहितं ६४५ मार्गाः, १४१६ विद्युत्परावर्तकाः हिमपातकारणात् स्थगिताः

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः। हिमाचलप्रदेशस्य पर्वतीयक्षेत्रेषु प्रचण्डहिमपातः अभवत् । लाहौल-स्पीति, किन्नौरं, कुल्लूः, शिमला, चम्बा जनपदेषु प्रचण्डः हिमपातः अभवत् । अस्मिन् शिशितौ शुक्रवासरत् रविवासरपर्यन्तं उच्चक्षेत्रेषु प्रचण्डहिमपातः अभवत् । अस्य हिमपातस्य कारणेन सामान्यजीवनं बाधितं जातम् इति कारणेन जनानां समस्याः वर्धिताः सन्ति । सम्प्रति आगामिपञ्चदिनानि यावत् वातावरणं स्वच्छं भविष्यति इति अपेक्षा अस्ति। राज्यस्य आपत्कालीनसञ्चालनकेन्द्रस्य प्रतिवेदनानुसारं राज्ये हिमवृष्ट्या च कारणेन ६४५ मार्गाः १४१६ विद्युत्परावर्तकाः च स्थगिताः सन्ति। चतुर्भिः राष्ट्रियराजमार्गेषु हिमपातस्य कारणेन यातायातस्य प्रभावः भवति ।प्रतिवेदनानुसारं शिमलामण्डले अधिकतमं २४२ मार्गाः निरुद्धाः सन्ति । शिमलामण्डलस्य उपरितनक्षेत्रेषु विगतपञ्चदिनात् बससेवा स्थगिता अस्ति। एतदतिरिक्तं लाहौल-स्पीति-जनपदस्य १५७, कुल्लौ ९३, चम्बायां ६१, मण्ड्यां ५१, किन्नौरै २४, सिरमौरै १६ मार्गाः अवरुद्धाः सन्ति ।

लाहौल-स्पीति-कुल्लू-जनपदयोः प्रत्येकं द्वयोः राष्ट्रियराजमार्गयोः वाहनानां आवागमनं गत एकसप्ताहं यावत् स्थगितम् अस्ति। हिमपातस्य विद्युतापूर्तौ महत् प्रभावः अभवत् ।राज्ये १४१६ विद्युत्परावर्तकानां अवरोधात् शतशः परिवाराः अन्धकारे सन्ति, येन कठोरशीतकालस्य विद्युत्-अभावात् जनाः कम्पितुं बाध्यन्ते कुल्लूमण्डले ४८५, चम्बायां ३१९, सिरमौरै २४५, मण्ड्यां २२१, शिमलायां ११३, किन्नौरै ३० विद्युत्परावर्तकैः विद्युतापूर्तिः बाधिता अस्ति। ऋतुविभागस्य पूर्वानुमानानुसारं आगामिपञ्चदिनानि यावत् राज्ये वातावरणं स्वच्छं भविष्यति।

राष्ट्रस्य महिलाशक्तिः विकसितभारतस्य संकल्पे स्वीय-बहुमूल्यानि योगदानानि सक्रियतया ददाति-प्रधानमन्त्री

प्रधानमन्त्रिणा अभिव्यक्तं यत् राष्ट्रस्य महिलाशक्तिः विकसितभारतस्य संकल्पे स्वीय-बहुमूल्यानि योगदानानि सक्रियतया ददाति। श्रीमोदिना भणितं यत् प्रशासनं महिलानेतृत्वस्य विकासाय प्रतिबद्धमस्ति। एकस्मिन् सामाजिक-सन्देश-पटले श्री मोदी राष्ट्रिय दैनिक-वार्ता-पत्रे महिला-बाल-विकास-मन्त्रिणः स्मृति-ईरान्याः प्रकाशितस्य लेखस्य समुल्लेखः कृतवान्।

भारतेन विजिता टेस्ट क्रिकेट श्रृंखलायाः द्वितीया प्रतिस्पर्धा, इंग्लैंडदेशं 106 धावनांकैः पराजित्य पञ्चस्पर्धात्मिकायां श्रृंखलायां कृता समता

जसप्रीत बुमराहः घोषितः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. अमित शर्मा
भारत- इंग्लैंडदेशयोः मध्ये जायमानायां टेस्ट क्रिकेट श्रृंखलायाः द्वितीयस्पर्धायां गतदिने भारतेन इंग्लैंडदेशं 106 धावनांकैः पराजित्य इयं स्पर्धा विजिता। चतुर्थे दिन इंग्लैंडदलं 67/1तः अग्रे क्रीडितुम् आरब्धम्। भारतीय कन्दुकक्षेपकाणां पुरतः ते लक्ष्यस्य प्राप्तौ असमर्थाः जाताः। 399 धावनांकानां लक्ष्यप्राप्तिक्रमे इंग्लैंडदलं 292 धावनांकेषु एव बाधितम्। इंग्लैंडपक्षतः जैक क्राउली सर्वाधिकं 73, बेन फोकसः 36, टॉम हार्टले 36, बेन डकेटः 28, जॉनी बेयरस्टो 26, ओली पोपः च

23 धावनांकान् योजितवन्तः। इंग्लैंडदलस्य पाली 292 धावनांकेषु समाप्ता। भारतेन च इयं स्पर्धाः 106 धावनांकैः विजिता। कन्दुकक्षेपणे जसप्रीत बुमराहः, रविचंद्रन अश्विनश्च 3-3, अक्षर पटेलः, कुलदीप यादवः, मुकेश कुमारश्च 1-1 स्तोभं प्राप्तवन्तः। जसप्रीत बुमराह अस्यां प्रतिस्पर्धायां आहत्य नव (09) स्तोभान् प्राप्तवन्तः। सः स्पर्धायाः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः चयनितः।

स्पर्धायाः धावनांकसूची-
भारतस्य प्रथमा पाली- 396/10
इंग्लैंडस्य प्रथमा पाली- 253/10
भारतस्य द्वितीया पाली- 255/10
इंग्लैंडस्य द्वितीया पाली- 292/10
परिणामः- भारतं 106 धावनांकैः विजयी।

डीएवी शिक्षणसंस्थानम् इत्यस्य आत्मा वर्तते "महात्मा नारायण दास ग्रीवर"

हिमसंस्कृतवार्ता:- झोपाख्यो रविचन्द्रनः
शिक्षाक्षेत्रे डीएवी विद्यालयस्य महानान्दोलनकर्ता, पूर्वभारते अपितु अविभाजितबिहारे झारखण्डे नेपाले ओडिशाप्रदेशे सिक्किमे च प्रायशः पञ्चाशदधिकं विद्यालयान् संस्थाप्य कीर्तिं कर्तारः वर्तन्ते महात्मानारायणदासग्रीवरमहाभागाः, महाभागानां विषये उक्तवन्तः डीएवी विद्यालयस्य उपक्षेत्रीयपदाधिकारिणः एस. के. झामहाशयाः, अवसरः आसीत् महात्मानारायणदासग्रीवरमहाभागानां षोडशपुण्यतिथिः, अस्याः पुण्यतिथिसभायाः आयोजनं डीएवी पब्लिक- विद्यालयः परसाबाजारनाम्नि रमणीकक्षेत्रे पाटलिपुत्रे बिहारप्रान्ते अभवत्। अस्यां सभायां मुख्यातिथयः आसन् बिहारविधानपरिषदः पूर्वसभापतयः अवधेशनारायणसिंहमहोदयाः विशिष्टातिथयः आसन् डीएवी विद्यालयस्य उपक्षेत्रीयपदाधिकारिणः एस. के. झामहाशयाः, अन्ये च बहवः डीएवी विद्यालयस्य प्राचार्या उपस्थिताः आसन्।

महात्मानारायणदासग्रीवरमहाभागानां षोडशपुण्यतिथिः कार्यक्रमेऽस्मिन् मुख्यातिथयः उक्तवन्तः यत् महात्मा न केवलं सम्पूर्णं प्रान्ते अनेके डीएवीविद्यालयानां संस्थापनामकरोत् अपि च शिक्षाक्षेत्रे महान् सकारात्मकक्रान्तिमानीतवान् एतादृशो महात्मा सर्वत्र सर्वदा न भवति धरायाम्। ततः परं विशिष्टातिथय उक्तवन्तः अहं परं सौभाग्यशालीति अस्मि यत् तैः सह समययापनं कृतं मया। एते साक्षात् सरस्वतीदेव्याः वरदुपुत्राः आसन्तितो वक्तुं शक्यते यदेते विद्यावताराः आसन्ति। सभायां आगतातिथीनां स्वागतं विद्यालयस्य यशस्विनः तेजस्विनः महान्तः शिक्षाविदः प्राचार्याः डॉ. मनोजकुमारझाः अकुर्वन्। प्रारम्भे महात्मानारायणदासग्रीवरमहाभागानां चित्रोपरि आगतातिथिद्वारा पुष्पांजलिं कृत्वा स्वविचारं प्रकटीकृत्य विद्यालयीछात्रद्वारा अनेकेषां सांस्कृतिककार्यक्रमानाम् आयोजनम् अभवत्। सभायाः समापनं संस्कृतविभागीय- शिक्षकैश्शान्तिपाठद्वारा अभूदिति। इति शम्

धर्मेन्द्रस्य चलचित्रं यदा असफलम् अभवत् तदा रूपाली गांगुली इत्यस्याः परिवारः निर्धनः भवति स्म

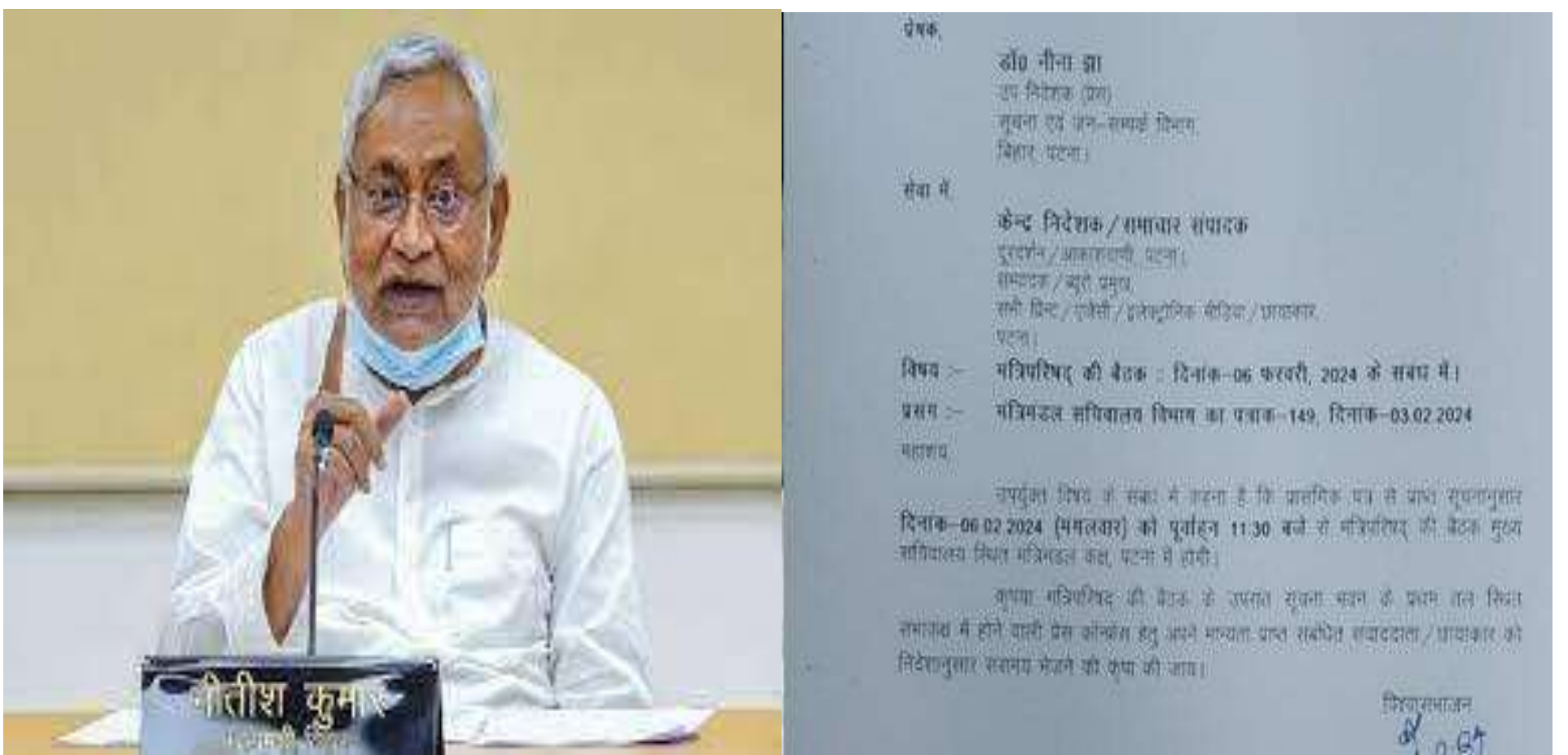

हिमसंस्कृतवार्ता:- जगदीश डाभी, मुम्बई।
दूरदर्शनस्य प्रसिद्धाभिनेत्री-रूपाली गांगुली स्वस्य संघर्षेण सम्बद्धं महत् प्रकटीकरणं कृतवती। अनुपमा इति धारावाहिकस्य अभिनेत्री रूपाली गांगुली एकस्मिन् साक्षात्कारे अवदत् यत् धर्मेन्द्रस्य चलचित्रं निष्फलम् अभवत् ततः परं तस्याः परिवारः दरिद्रः जातः। दारिद्र्यस्य कारणात् तस्य १५ किलोमीटर यावत् पादचारेण गन्तव्यम् आसीत्। वस्तुतः रूपाली गांगुली इत्यस्याः पिता अनिल गांगुली चलचित्रनिर्माता आसीत्। तस्य चलचित्राणि निरन्तरं असफलानि भवन्ति स्म। अनिल गांगुली धर्मेन्द्रस्य 'दुश्मन देवता' इति चलचित्रस्य निर्देशनं कृतवान्। एतत् चलचित्रम् असफलम् अभवत्। तथा च अस्य चलचित्रस्य अनन्तरं रूपाली गांगुली इत्यस्याः परिवारः दरिद्रः अभवत्। अधुना एव मैसबल इण्डिया-सञ्चारमाध्यमेन सह साक्षात्कारे रूपाली स्वसङ्घर्षस्य विषये कथयति स्म, "अहं वर्लीतः पृथ्वी नाट्यगृहं प्रति (प्रायः १५ कि.मी. दूरं) पादचारेण गच्छामि स्म यतोहि मम पितुः चलचित्राणि निष्फलं भवन्ति स्म, अस्माकं

यत् किमपि आसीत् तत् अस्माकं कृते आसीत्। अस्माकं यत् किमपि आसीत् तत् सर्वं विक्रीतम्। रूपाली गांगुली अग्रे अवदत् यत् "पितुः यत् किमपि आसीत् तत् विक्रीतम्। सः धर्मेन्द्रेण सह 'दुश्मन देवता' इति चलचित्रं निर्मितवान्। मम पितुः तनावस्य कारणेन मधुमेहः जातः तस्मिन् समये अन्ये विषयाः बहु अभवन्। वयं सर्वं धनं नष्टवन्तः।" रूपाली गांगुली इत्यनया अपि उक्तं यत् "तस्मिन् समये चलचित्रनिर्मातारः स्वस्य निजीसम्पत्त्याः निवेशं कृत्वा चलचित्रनिर्माणं कुर्वन्ति स्म यतोहि तत्र निगमव्यवस्था नासीत्। एषः समयः आसीत् यदा आभूषणं, गृहम् इत्यादीनि बन्धकीकृत्य चलचित्रनिर्मातृधनेन चलचित्रनिर्माणं भवति स्म। तस्मिन् समये एषः एव फैशनः आसीत्, एषः एव अनुरागः आसीत्।" रूपाली अग्रे अवदत् यत् सः पृथ्वीनाट्यगृहे नाटकानि करोति स्म। तस्मिन् समये सः नाटकस्य कृते ५० रुप्यकाणि प्राप्नोति स्म, कदाचित् 'समोसा' अपि प्राप्नोति स्म। तस्मिन् समये बहु धनम् आसीत्।"

चलचित्रवार्ता:

बिहारे अद्य नीतीशमन्त्रिपरिषदः संगोष्ठी, अनेकेषु महत्त्वपूर्णेषु विषयेषु गृहीतुं शक्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुणाल कौशिकः, मोतिहारी

अद्य 6 फरवरी दिनाङ्के राजधानी पटनागरे मन्त्रिपरिषदः संगोष्ठी भविष्यति। सूचना-जनसंपर्कविभागद्वारा इति सूचितम्। एषा सभा मुख्यसचिवालये स्थिते मन्त्रिमण्डलकक्षे भविष्यति। मन्त्रिपरिषदः मन्त्रिपदवितरणस्य अनन्तरं प्रथमवारं समागमः भवति। एषा सभा अतीव महत्त्वपूर्णा इति मन्यते। अस्मिन् सत्रे अनेके महत्त्वपूर्णाः निर्णयाः करणीयाः इति अपेक्षा अस्ति। बजटसत्रस्य विषये अपि सभायां विचारः कर्तुं शक्यते। तदतिरिक्तं मन्त्रिमण्डलविस्तारस्य विषये अपि अस्मिन् सत्रे चर्चा कर्तुं शक्यते। मुख्यमन्त्री नीतीशकुमारः अपि मन्त्रिणां मध्ये विभागान् वितरितवान् इति ज्ञायते। अस्मिन् भाजपाकोटामन्त्रिणां २३ विभागाः सन्ति, जदयूकोटामन्त्रिणां १९ विभागाः सन्ति। यत्र दलस्य संतोषसुमनः २ विभागयोः उत्तरदायित्वं, सुमितकुमारः च १ विभागस्य उत्तरदायित्वं दत्तम् अस्ति। अधुना सम्राट् चौधरीविजयसिन्हाः योः दिल्लीभ्रमणस्य कारणम् अपि राज्यमन्त्रिमण्डलस्य विस्तारस्य समस्यायाः समाधानार्थम् इति मन्यते। बिहारस्य राजनीतिषु महत् उत्थानम् अभवत्। सीएम नीतीशः भव्यगठबन्धनं त्यक्त्वा एनडीए-सङ्घं सम्मिलितवान्। राज्ये नूतनसर्वकारस्य निर्माणानन्तरं मन्त्रिमण्डलस्य विस्तारः अद्यापि न कृतः।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

लङ्काकाण्डम्!(द्विषष्टितमः सर्गः)
पुष्पकविमानेन श्रीरामचन्द्रस्य
अयोध्यायात्रा, भरद्वाजगुहादिभिः सह
च साक्षात्कारः (नवमः खण्डः)

ततः प्रयतः वृद्धः वसिष्ठः ब्राह्मणैः सह ससीतं रामं रत्नमये पीठे संन्यवेशयत्। ततः परं सलिलेन वसवः वासवं यथा ऋषिः वसिष्ठः, जाबालिः, विजयः, कश्यपः, कात्यायनः, गौतमः, वामदेवः च नरव्याघ्रं रामं सुगन्धिना अभ्यषिञ्चन्। पुनः ऋषेः वसिष्ठस्य अनुमत्या प्रहृष्टाः ऋत्विजः, ब्राह्मणाः, पौराः, कन्याः च सर्वे रामम् अभ्यषिञ्चन्। आकाशे स्थिताः देवाः लोकपालाः च औषधमिश्रितजलेन रामम् अभ्यषिञ्चन्। तत्पश्चात् महात्मा वसिष्ठः नानाविधरत्नैः शोभितं किरीटं राघवस्य शिरसि समयोजयत्। तदानीं शत्रुघ्नः श्वेतं छत्रम् अगृह्णात्। महातेजाः सुग्रीवः च बालव्यजनम् अगृह्णात्। देवराजेन इन्द्रेण प्रचोदितः वायुः सर्वरत्नसमायुक्तं मणिभिश्च विभूषितं मुक्ताहारं राघवाय अददात्। धीमतः श्रीरामस्य अभिषेककाले देवगन्धर्वाः अन्तरिक्षे वाद्यं वादयन्ति स्म, अप्सरोगणाः च नृत्यन्ति स्म। एवमेव राघवोत्सवे पृथिवी शस्यवती पादपाः फलवन्तः, पुष्पाणि च गन्धवन्ति

अभवन्। ततः रामचन्द्रः अश्वानां धेनूनां च शतसहस्रं वृषभानां च शतं हिरण्यस्य च त्रिंशत्कोटिं महार्हाणि नानाभरणवस्त्राणि च ब्राह्मणेभ्यः अददात्। ततः रामचन्द्रः सुग्रीवाय सूर्यरश्मिप्रतीकाशां काञ्चनी मणिविग्रहां दिव्यां मालाम्, बालिपुत्राय अङ्गदाय मणिप्रवरजुष्टम् अनुत्तमं मुक्ताहारम्, सीतायै च रश्मिसमप्रभं दिव्यं मुक्ताहारम् अददात्। राघवेण प्रदत्तं मुक्ताहारं गृहीत्वा देवी सीता सर्वान् वानरान् भर्तारं च मुहुर्मुहुः पश्यति स्म। तद् दृष्ट्वा धर्मात्मा रामः सीताम् अब्रवीत् देवि! त्वं यस्मिन् सन्तुष्टा असि तस्मै एतद् हारं देहि। भर्तुः आदेशं प्राप्य जनकात्मजा मैथिली हनुमतः उपकारं स्मृत्वा अपि च तेजः, धृतिः, यशः, दाक्ष्यं, सामर्थ्यं, विनयः, पौरुषं, विक्रमः, बुद्धिः च यस्मिन् एतानि नित्यदा सन्ति तस्मै हनुमते तद् मुक्ताहारम् अददात्। वीरः हनुमान् तदा तेन हारेण अत्यन्तं शोभते स्म। अन्ये च वृद्धवानराः वानरोत्तमाः सर्वे यथाहं वस्त्रैर्भूषणैश्चैव प्रतिपूजिताः अभवन्। तथैव विभीषणः, सुग्रीवः, हनुमान्, जाम्बवान्, वानरमुख्याश्च सर्वे रत्नैः पुष्कलैश्च अक्लिष्टकर्मणा रामेण यथाहं पूजिताः अभवन्। रामेण पूजिताः प्रहृष्टमनसः सर्वे स्वीयं स्वीयं गृहं प्रति प्रस्थिताः अभवन्। ततः रामचन्द्रः सर्वान् कामगुणान् वीक्ष्य द्विविदमैन्दाभ्यां नीलाय च इच्छानुसारं धनरत्नानि अददात्। एवमेव राघवस्य राज्याभिषेकं दृष्ट्वा हृष्टाः सर्वे वानराः किष्किन्धाम् अगच्छन्। वानरश्रेष्ठः सुग्रीवः रामेण पूजितः रामाभिषेचनं दृष्ट्वा सन्तोषेण किष्किन्धां पुरीं प्राविशत्। महात्मा विभीषणोऽपि धनं राज्यं च लब्ध्वा अमात्यैः सह रामाभिषेचनं दृष्ट्वा सन्तोषेण लङ्कां प्रत्यगच्छत्। ततः परं लक्ष्मणः युवराजः भवितुं यदा अनिच्छुकः अभवत् तदा श्रीरामः भरतं युवराजत्वेन अभ्यषिञ्चत्। ततः धर्मात्मा राघवः देवानां तृप्यर्थं पीण्डरीकाश्रमेधाभ्याम् असकृत् च वाजिमैधेन अन्यैः च विविधैर्यज्ञैः अयजत्। एवमेव पुरुषव्याघ्रः रामचन्द्रः दशसहस्रवर्षाणि राज्यं प्राप्य दशाश्रमेधयज्ञान् अकरोत्। श्रीरामस्य शासनकाले काचिदपि नारी वैधव्यं न अगच्छत्, व्याधिजं च भयं नासीत्। समस्तः लोकः दस्युशून्यः आसीत्। वृद्धाः बालानां प्रेतकार्याणि न कुर्वन्ति स्म। सर्वे मुदितमेव आसीत्। सर्वैः धर्मपरः अभवत्। रामम् अनुपश्यन्तः राज्यवासिनः कदाचिदपि परस्परं न अभ्यहिंसन्। रामे शासति सर्वाः प्रजाः धर्मपराः आसन्। सर्वे च लक्षणसम्पन्नाः धर्मपरायणाः चासन्। भक्त्या श्रद्धया नियमितरूपेण च एतस्य वाल्मीकिरामायणस्य पठनेन श्रवणेन मनुष्यस्य यशः आयुः बलं बुद्धिश्च वर्धते। रोगेण हीनं शरीरं भ्रातृप्रेम च वर्धते। इति महर्षिणा वाल्मीकिना विरचितं लङ्काकाण्डं समाप्तम्।

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः
pradipnath997@gmail.com

शेयरविपणिः

उत्थान-अवस्थायाः अनन्तरं विपणिः
पतितः ; सेन्सेक्सः ३५४ अंकैः
स्वलितः, निफ्टी २१७५० अंकैः न्यूनः

(हिमसंस्कृतवार्ता: - दिलीपः (नादौनम्)
अस्थिरव्यापारस्य मध्यं सोमवासरे शेयरविपणौ प्रबल्लाभः दृष्टः। अस्मिन् काले किञ्चित् लाभेन उद्घाटनं कृत्वा अपि विपणः प्रमुखाः बेन्चमार्कसूचकाङ्काः न्यूनतायाः सह स्थगिताः अभवन्। सप्ताहस्य प्रथमे व्यापारदिने सेन्सेक्सः ३५४.२१ (०.४१%) अंकैः न्यूनः भूत्वा ७१,७३१.४२ इति स्थाने निफ्टी ८२.१० (०.३८%) अंकैः न्यूनः भूत्वा २१,७७१.७० इति स्थाने समाप्तः अभवत्।
डॉलर vs रुप्यकः
डॉलरस्य सम्मुखे रुप्यकस्य मूल्यं अष्टपैसाः न्यूनमागत्य ८३.०६ रुप्यकैः (अस्थायी) सह स्थगितः अभवत्।

सुवर्णस्य १५० रुप्यकाणां, रजतस्य ४०० रुप्यकाणां न्यूनता अभवत्।

सोमवासरे दिल्ली-बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं १५० रुप्यकः न्यूनमागत्य प्रतिदशग्रामं ६३,३५० रुप्यकाणि यावत् अभवत्। गतव्यापारसत्रे सुवर्णस्य मूल्यं प्रति १० ग्रामं ६३,५०० रुप्यकेषु समाप्तम् आसीत्। अस्मिन् काले रजतस्य मूल्यं अपि ४०० रुप्यकैः न्यूनं भूत्वा प्रतिकिलो ७५,५०० रुप्यकाणि यावत् अभवत्।

ॐ समजन्तु विधेदेवः

हिमाचल-संस्कृत-अकादमी
उच्चतरशिक्षानिदेशालयः परिसरः, शिमला (हिमाचलसर्वकारः)

सुरम्यः वसन्तोत्सवः
14 फरवरी 2024

स्थानम् - विश्वनाथ संस्कृत महाविद्यालयः, तत्कमोठ डमीरपुर हि.प्र.

कार्यक्रमः

प्रातः 9 वादनतः 11 वादनं यावत् सरस्वती पूजनम्, यज्ञानुष्ठानम्	11 वादनतः 1:30 वादनं यावत् सांस्कृतिकः कार्यक्रमः, काव्यापाठः-उद्बोधनम्, व्याख्यानम्	2 वादनतः 4 वादनं यावत् विशिष्टविद्यया व्याख्यानम्, पुरस्कारवितरणम्, समापनम्
---	--	---

भवतां सर्वेषां हार्दिकम् अभिनन्दनम्

स्वागतकर्ता- डॉ. केशवानन्दकोशलः सचिवः हिमाचलसंस्कृत-अकादमी

उत्तराखण्डः- ज्योतिषशास्त्रं मानवजातेः मार्गदर्शकः कालनिर्धारकं विज्ञानम्

हिमसंस्कृतवार्ताः, कुलदीपमैन्दोला हरिद्वारम्। उत्तराखण्डसंस्कृताकादम्याः परिसरे अखिलभारतीयज्योतिषसम्मेलनस्य आयोजनं सञ्जातं। ज्योतिषसम्मेलने देशस्य विभिन्नराज्येभ्यः ज्योतिर्विदुषां सम्मेलनम् अभवत्। कार्यक्रमस्य आरम्भः स्वामीनित्यानन्दवेदविद्यालयस्य वैदिकपुरोहितैः वैदिकाह्वानेन च आगन्तुकैः अतिथिभिः दीपप्रज्ज्वलनं सरस्वतीपूजना च अभवत्। आगन्तुकातिथीनां स्वागतं कार्यक्रमसंयोजकः पण्डितः रमेशसेमवालः व अकादमीसचिवशिवप्रसादखाली कृतवन्तौ। सम्मेलनस्य मुख्यविषयः ज्योतिषशास्त्रे मुहूर्तस्य महत्त्वम्, वास्तुशास्त्रे गृहनिर्माणपद्धतिः च आसीत्। प्रमुखाः ज्योतिर्विदुः विषयेषु स्वस्य शोधपत्राणि प्रस्तुतवन्तः। अवधूतमण्डलाश्रमहरिद्वारस्य अध्यक्षः स्वामी रूपेन्द्रप्रकाशमहाराजः ज्योतिषशास्त्रस्य महत्त्वं प्रकाशयन् उक्तवान् यत् ज्योतिषं न केवलं वेदेषु नेत्रं अपितु अस्मिन् जगति सर्वेषां मानवजातेः मार्गदर्शकं कालनिर्धारकं च विज्ञानम् अस्ति। ज्योतिषशास्त्रं विना जीवनस्य कल्पना न सम्भवति यतोहि ज्योतिषशास्त्रस्य साक्षात् सम्बन्धः अस्माकं सौरमण्डलेन सह अस्ति तथा च आधुनिकविज्ञानेन ग्रहकिरणाः अस्माकं जीवनं प्रभावितं करोति इति

सिद्धान्तमपि स्वीकृतम् अस्ति। कार्यक्रमस्य समन्वयकः ज्योतिर्विदुः रमेशसेमवालः अवदत् यत् ज्योतिषशास्त्रे मुहूर्तस्य विशेषं महत्त्वं वर्तते। मनुष्याः जन्ममरणं विहाय प्रत्येकस्मिन् कार्ये मुहूर्तस्य विषये विचारं कुर्वन्ति। आधुनिकयुवकाः स्वमूल्यानां सिद्धान्तानां च अनुसरणं कुर्वन्तु, अतः एव एतादृशसम्मेलनम् अतीव आवश्यकम् अस्ति।

कार्यक्रमे जयपुरतः आगतः अंकशास्त्रज्ञः कुमारगणेशः संख्याशास्त्रस्य मुख्यसिद्धान्तान् व्याख्याय उक्तवान् यत् ज्योतिषे न केवलं जन्मतिथिः अपितु जन्ममासस्य जन्मवर्षस्य च विशेषं महत्त्वं वर्तते। कार्यक्रमस्य अध्यक्षतां कुर्वन् रामानुजसंस्कृतमहाविद्यालयस्य पूर्वप्राचार्यः डॉ. ओमप्रकाशभट्टः ज्योतिषशास्त्रस्य वास्तुशास्त्रस्य च महत्त्वं प्रकाशयन् अस्माकं शरीरं पञ्चतत्त्वैः निर्मितं जीवजगत् अपि पञ्चभिः निर्मितम् इति अवदत्। एतेषां पञ्चानां तत्त्वानां अनुपातेन मानवशरीरस्य स्वास्थ्यं निर्भरं भवति। यस्मिन् भवने मनुष्याः निवसन्ति तस्मिन् भवने पञ्चतत्त्वानां शुद्धता अस्माकं शारीरिकं मानसिकं च स्वास्थ्यं प्रभावितं करोति, अतः वास्तुनुसारं भवननिर्माणम् अतीव महत्त्वपूर्णम् अस्ति। प्रख्यातः ज्योतिषाचार्यः अनिलवत्सः ज्योतिषमुहूर्तनिर्धारणे पञ्चाङ्गानां भूमिकायाः विषये प्रकाशं क्षिपन् सर्वैः पञ्चाङ्गकारैः मिलित्वा तिथयः इत्यादयः निर्धारितव्याः इति उक्तवान्। उत्तराखण्डस्य प्रसिद्धपंचांगस्य वाणीभूषणसम्पादकः पं. त्रिलोचनव्यासः सर्वविदुषां कृते ज्योतिषिणां कृते जनतायाः कृते च ज्योतिषगूढरहस्यं सम्पूर्णसमाजसमक्षं प्रस्तुतीकरणस्य आग्रहं कृतवान्। वास्तु इत्यस्य महत्त्वं व्याख्याय श्रीलालबहादुरशास्त्रीकेन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य नवीदिल्लीतः ज्योतिषविभागस्य सहायकाचार्यः डॉ. रतनलालः उक्तवान् यत् भवननिर्माणे वास्तु अस्माकं जीवने अनुकूलं प्रतिकूलं च प्रभावं जनयति। अकादमीकोषाध्यक्षः सत्येन्द्रप्रसादडबरालः सर्वेषाम् अतिथीनाम् आगंतुकानां च धन्यवादज्ञापनं विहितवान्। कार्यक्रमसंचालनं शोधाधिकारी/समन्वयकः डॉ. हरिशचन्द्रगुरुरानी कृतवान्। अवसरेस्मिन् संस्कृतविश्वविद्यालयस्य कुलसचिवः गिरीशकुमारः अवस्थी, संस्कृतभारतीसदस्यः देशराजशर्मा, कमलकिशोरमहाराजः, भगीरथशर्मा, प्रकाशनाधिकारी किशोरीलालरतूडी, प्रशासनिकाधिकारी लीला रावतः, पुस्तकालयसहायकः रामकठैतः, डॉ. वज्रवा आर्यः, रोशनगौडः, डॉ. रत्नलालः, डॉ. राजकुमारद्विवेदी, डॉ. राधेश्यामबहुखण्डी, तारदत्तः अवस्थी, दिव्या, आकांक्षा, मोहितः, अश्विनी, कविता, ओमप्रकाशभट्टः, संतोषः, विवेकपंचभैया, वेवीत्रिपाठी, प्रीतमः, पंकजः आदय उपस्थिताः आसन्।